En spelmans jordafärd

NT-ÖD tisdagen 20 september 1966

Kolmårdens spelmanslag medverkade både inne i kyrkan och då kistan bars till familjegraven. På bilden går Axel Norling, Nils Pettersson och Georg Ingwalds son före katafalkvagnen med den blomsterprydda kistan.

Vid en gripande sorgeakt i Krokeks kyrka i lördags tog släktingar, vänner och personal vid Vårdhemmet farväl av *Johan Albert Karlsson,* mest känd under namnet Johan i Mörkhult, spelmannen, glädjespridaren och historieberättaren.

Med Johan i Mörkhult går ett stycke Kolmårdshistoria ur tiden, sade föreståndarinnan på Krokeks ålderdomshem, syster Aina, då hon vid graven bringade den bortgångne en sista hyllning. I ord och ton var han glädjens tolk. Det föregångna gjorde han levande. Den torftiga vardagen gav han ljusstänk genom tonerna från sitt Magdeburgerspel. Johans jordfästning blev en spelmans jordafärd. Från orgelläktaren spelade Kolmårdens spelmanslag på fioler en kyrkmarsch. Samma spelmän gick efter aktens slut i kyrkan före katafalkvagnen med den blomsterprydda kistan till familjegraven. Fiolernas sorglåt fick durklang genom vindspelet i trädkronorna och solljusets randning på frisk kyrkogårdsgrönska.

I kyrkan inleddes sorgehögtiden med att kantor Sven Lindén till eget orgelackompanjemang sjöng Blott en dag, ett ögonblick i sänder. Efter psalmen 586 talade kyrkoherde Sven Lennermark med utgångspunkt från profeten Jeremias ord: Med evig kärlek har jag älskat dig. Därför låter jag min nåd förbliva över dig.

— En dag då hösten spelar upp sin allra klaraste melodi om livets skönhet följer vi Johan i Mörkhult till griften, sade officianten. Vi vet, att höstens skönhet är förgänglig. Men det är inte bara förgängelsen vi ser. Hösten talar också om mognad, om livet som lägger sig till vila för att återigen blomma upp till en ny skön tid efter vintern. Guds ord säger oss, att den som vandrar i tron ser på döden som en vila efter arbetsdagens mångahanda. I dag tar vi avsked av en människa, vars liv blev en melodi, som klingade för medmänniskorna. När nu den sista tonen är förklungen, är harmonin bliven fullkomlig.

Sedan stoftet vigts till vila utförde kyrkoherde Lennermark begravningsmässan, varpå kantor Lindén sjöng Jag är främling. Efter talen ute vid graven och spelmännens hyllning där lyste officianten frid över griften. Sist sjöngs unisont Härlig är jorden. Den bortgångnes minne hade hedrats med en rik blomstergärd.

Gerd Axelsdotter

FOLKET ● Måndagen den 19 sept. 1966

Den trolldomskunnige

SVINSTU-FREDRIK

När det gäller krämpor och sjukdom och förmåga att bota fanns det ju förr här och där i bygderna, ja finns förvisso än, s k kloka gubbar och gummor. Vad östra Vingåker angår var fordomdags en av de mest kända och beryktade Fredrik Lindroth, mest bekant under namnet Svinstu-Fredrik. Han ägde den kvarn som före sänkningen år 1881 av sjöarna Viren och Kolsnaren låg vid Svinstugan eller Stenhustorp, som stället kallas i dag.

NÄCKENS LÄRJUNGE

Lindroth var också en skicklig fiolspelare, inte underligt då han fått undervisning av själva näcken. Sistnämnda uppgift torde ha sitt ursprung därav att han under pauserna i kvarnarbetet tog fiolen och satte sig vid strömmen, som drog kvarnhjulet. Såväl strömmens brus som kvarnens mullrande hördes väl som musik i den musikälskande Lindroths öron och gav inspiration till nya låtar. Lindroths mjölnardräng hette Gren. Denne hade han instruerat att biträda vid utövandet av vissa trolldomskonster, vars utförande krävde medhjälp.

● En gammal man från Floda, senare bosatt i V Vingåker ej långt från Baggetorp berättade för mig, att hans fader en gång åkte den långa vägen från Floda för att hos Lindroth söka bot för sitt onda knä. Troligen hade han på samma gång med sig ett par säckar spannmål för malning. Det fanns på den tiden en kvarn även vid Genne, men man ansåg, att den malning, som utfördes hos Lindroth lämnade bättre mjöl.

SPÖKE BOTADE KNÄET

● När det nu gällde botandet av mannens onda knä, tillgick därvid så, att båda satte sig i vagnen för att åka fram till ö Vingåkers kyrka kl 12 på natten. För människors vidskepliga uppfattning var ju kyrkogården med de dödas gravar ägnad att inge en viss mystikblandad fruktan.

När nu båda nått fram till kyrkan, vad händer då?

Jo, plötsligt kommer en vitklädd skepnad utflängande över kyrkmuren. Detta hade till påföljd, att hästen uppskrämd satte av i vilt sken. Först när de hunnit ned ett gott stycke väg inemot Boda kvarn, lyckades körsvennen få bukt med och lugna ner det skrämda djuret. Och, kan man tänka, det onda knäet var botat!

ORDINATION — GÅ RUNT KYRKAN

● En annan gång var det handlaren Brolin senior, innehavare av affären vid Johanneslund, vilken hade rådfrågat Lindroth. Ordinationen bestod av att de båda skulle gå ett varv runt kyrkan — det var också kl 12 på natten — i motsatt riktning mot varandra. När de möttes, fick ingen yttra ett ord till den andre. När varvet var gånget och de träffades, vände sig Lindroth till Brolin med frågan : Såg du något? Då Brolin betygade, att han ingenting ovanligt iakttagit, sade Lindroth: Med dej går det inte, du är för gudfruktig!

● I fråga om Brolin var det tydligen så, att ordet i den lilla dikten Kolargossen kunde tillämpas: Den rätt kan läsa Fader vår, han räds varken fan eller trollen. Men vi har nog redan gissat, att den vitklädda skepnaden, som ovan nämnts, inte var någon annan än mjölnardrängen Gren, som omsvept av ett lakan hoppade flaxande över muren och bragte hästen att skena. Att i det fallet Floda-mannen tyckte sig ha fått bot eller lindring för sitt onda knä, torde få tillskrivas en viss chockverkan.

● Ida Steen, född 1864 och nu gången ur tiden, har berättat följande: Pappa och en till var till Svinstu-Fredrik för mormor var sjuk. Svinstu-Fredrik hade sagt till dem: Om ni hör, att det klämtar i körkgårn, när ni går förbi, då dör hon, men klämtar det inte, då ni går om, då lever hon. Ja, så sa Svinstu-Fredrik; det klämtade, och hon dog.

Herman Albringer